

تاریخ طب و طبابت در مراغه

(از کهن ترین اعصار تا روزگار معاصر)

تألیف و تحقیق

دکتر جلال جلالی

دکتر مسعود غلامی

دکتر یوسف بیک باباپور

جلال شکوهی، جلال، ۱۳۳۹
تاریخ طب و طبابت در مراغه (از کهن‌ترین اعصار تا روزگار معاصر) / تألیف و تحقیق جلال
جلال شکوهی، مسعود غلامیه، یوسف بیگ باباپور،
تهران: منشور سمیر: بنیاد شکوهی، ۱۳۹۶.

۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۰-۹۹-۴

فیا

پزشکی - ایران - مراغه - تاریخ

Medicine -- Iran -- Maragheh -- History

پزشکی سنتی - ایران - مراغه - تاریخ

Traditional medicine -- Iran -- Maragheh -- History

غلامیه، مسعود، ۱۳۳۶

بیگ باباپور، یوسف، ۱۳۵۷

beigbabapour, Yousef

R ۶۳۲/۴م ۸ ۱۳۹۶

۹۵۵۳۲۶۵/۶۱۰

۴۶۵۳۱۰۸

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتشناسایی ملی

تاریخ طب و طبابت در مراغه

(از کهن‌ترین اعصار تا روزگار معاصر)

تألیف و تحقیق:

دکتر جلال جلال شکوهی، دکتر مسعود غلامیه، دکتر یوسف بیگ باباپور

ناشر: منشور سمیر با همکاری بنیاد شکوهی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۹۶

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۷۰-۹۹-۴

تماس: ۰۹۳۶۱۷۷۷۱۱۹-۶۶۹۴۶۶۵۶

www.manshoorsamir.ir تماس: ۰۹۳۶۱۷۷۷۱۱۹-۶۶۹۴۶۶۵۶

حق چاپ: ۱۳۹۶، انتشارات منشور سمیر

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گویمه در مستندنویسی و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۷.....	بخش اول: بهداشت و درمان در مراغه
۹.....	طب و طبابت در مراغه
۱۲.....	طب در آذربایجان باستان
۱۲.....	طب و طبابت در قرون پنجم و ششم هجری در مراغه
۱۶.....	تأثیر طب در ادبیات شاعران قرن ششم هجری
۱۸.....	پزشکی در مراغه قرن ستم هجری
۲۶.....	پزشکی در مراغه قرن هشتم هجری
۲۷.....	پزشکی در مراغه قرون ۱۰، ۱۱، ۱۲ هجری
۴۸.....	اخبار پزشکی مراغه در مطبوعات دوره قاجار
۵۰.....	طبابت در دوره پهلوی اول
۷۸.....	عطاران و حکیمان عطار مراغی
۸۴.....	عطاران سنتی مراغه
۸۷.....	داروخانه
۹۶.....	بیمارستان شیر و خورشید مراغه
۱۰۳.....	بخش دوم: بیماری‌های عمومی در مراغه
۱۱۹.....	عوامل مؤثر در شیوع امراض مسری
۱۲۴.....	وضعیت بهداشتی زندانهای مراغه
۱۲۷.....	بخش سوم: طب سنتی در مراغه
۱۲۹.....	نگاهی به برخی درمانهای سنتی در مراغه و حومه
۱۵۷.....	بخش چهارم: اسناد پزشکی مراغه در ادوار گذشته

مقدمه

پزشکی مدرن اگرچه رقبین اخیر زاده تفکرات تجربه محور پزشکی سالاران جدید است، اما به نظر می رسد بیان آن بر پایه همان تجربیات طب بالینی قدیم بوده است که این تجربیات معترض سر از آش برآورده است.

دانستن اینکه مردمان منطقه مراغه نیز در رشد این دانش سهمی داشته اند، هیجان انگیز و قابل افتخار است. اینکه زمانی بزرگترین مراکز آموزشی طب جهان در شهر مراغه بوده، و اینکه اولین آشنایی های جدی طب اسلامی با واسطه مکتب علمی مراغه پایه ریزی شده است، تلاش برای کسب اعتماد به نفسی است که سالهاست به واسطه پدیده استعمار از ملل اسلامی دریغ شده است و اینکه زمان آن فرارسیده است که دوباره با نگرشی عمیق و جدید به احیای فرهنگها و مهمتر از آن همت های گذشته دست زد، و هدف از نگارش این اثر چیزی جز این امر نیست.

این کتاب با محور معرفی طب و طبابت و درمان در مراغه و حومه است در عصری که پیشرفت پزشکی در ابتدایی ترین مراحل خود قرار داشت؛ طبیبان و

مردمان دلسوزی که تمام زندگی خود را وقف صحت و سلامتی مردم عادی نمودند و در این راه از کوچکترین کمکی دریغ نورزیدند.

در این کتاب سعی شده، ضمن بررسی اجمالی وضعیت طب در مراغه، به معرفی پزشکان و حکیمان و داروسازان سنتی و مدرن نیز پرداخته شود، تا با معرفی ایشان هم دینی که بر عهده ماست، تا حدودی ادا کرده شود و همچنین الگویی برای جوانان و نسل‌های آتی ارائه شود که بگوییم مردانی در این خاک و بوم زیسته‌اند که کارهای خدایی و انسان‌دوستانه کرده‌اند و علمشان را در راه خدمت به میهن و هموطن قرار داده‌اند. خدایشان بیامرزد.

در آخر جا دارد از تمامی عزیزانی که ما را در تدوین، تألیف و نشر این کتاب یاری فرمودند، تقدیر و تشکر کنیم. خدایشان توفیق دهد!

والسلام علیکم

- لال شکوهی، غلامیه، بیگ باباپور

کهن شهر مراغه - زمستان ۱۳۹۵ ش.